

gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp Regionaal Actieplan Dakloosheid en Tijdelijke urgentieregeling Wonen Eerst

Portefeuillehouder mr. Charlotte van der Meij en Marjolein Steffens-van de Water
Collegevergadering 7 oktober 2025
Inlichtingen Nienke van der Zee
Registratienummer 12596322

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. het Regionaal Actieplan Dakloosheid vast te stellen, waarbij wordt ingezet op het structureel terugdringen van dakloosheid door onder andere:
 - de systeemaanpak Wonen Eerst waardoor dakloze inwoners die een indicatie voor maatschappelijke opvang op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning hebben, sneller een woning kunnen krijgen;
 - activiteiten om dakloosheid te voorkomen;
 - het vergroten van de kans op woonruimte door (tijdelijke) woonoplossingen;
2. in te stemmen met de Intentieverklaring Wonen Eerst;
3. de Tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen Eerst Haarlemmermeer 2025-2026 vast te stellen.

2. Samenvatting

Met gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties van de regio Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer (de regio) is het afgelopen jaar het Regionaal Actieplan Dakloosheid (RAD) vormgegeven. Het RAD wordt in alle regiogemeenten vastgesteld. Het doel van dit plan is het structureel terugdringen van dakloosheid. Met het ondertekenen van een intentieverklaring in oktober 2025 zetten de gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties vaart achter de beweging 'Van Maatschappelijke Opvang (MO) naar Wonen Eerst'.

We voeren in onze gemeente een experiment uit met Wonen Eerst met een tijdelijke urgentieregeling voor mensen die een Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)-indicatie voor MO hebben. Maximaal tien dakloze huishoudens krijgen met deze aanpak sneller een woning. Dit moet leiden tot sneller herstel van de betrokken inwoners en uiteindelijk tot een flinke kostenbesparing op MO.

Het RAD sluit goed aan bij het uitvoeringsprogramma Opvang, Wonen en Herstel 2024-2027 'Zo thuis mogelijk in Haarlemmermeer' (11304923) dat in september 2024 door ons is vastgesteld.

Denk hierbij aan het voorkomen van dakloosheid, het realiseren van (tijdelijke) woonoplossingen en de inzet op de systeemaanpak Wonen Eerst.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Wat is de aanleiding, context?

De beweging die wij met dit besluit beogen, vloeit voort uit verschillende landelijke, regionale en lokale beleidsprogramma's. Het Rijk zet met het Nationaal Actieplan Dakloosheid 2023-2030 in op een verandering in de manier waarop we kijken naar en omgaan met dakloosheid. De ambitie is dakloosheid in Nederland fors en structureel terug te dringen met deze beweging 'Van Maatschappelijke Opvang naar Wonen Eerst'. In plaats van MO, staat het voorkomen van dakloosheid en dat dakloze mensen zo snel mogelijk woonruimte krijgen, centraal. Langdurige en grootschalige opvanglocaties kunnen op termijn worden afgebouwd.

De centrumgemeente Haarlem voert de MO op basis van de Wmo uit voor de regiogemeenten. Alle gemeenten zijn aan zet wat betreft preventie van dakloosheid, oplossingen voor daklozen die niet tot de Wmo-doelgroep behoren en passende woonruimte voor iedereen met ondersteuning op maat.

Op 3 september 2024 hebben wij het uitvoeringsprogramma Opvang, Wonen en Herstel 2024-2027 'Zo thuis mogelijk in Haarlemmermeer' vastgesteld. We hebben in dit programma de beweging 'Van Maatschappelijke Opvang naar Wonen Eerst' omarmd en activiteiten benoemd om dit te bereiken. Het gaat onder andere om activiteiten die dakloosheid voorkomen, de uitvoering van de systeemaanpak Wonen Eerst en het creëren van (tijdelijke) woonoplossingen. Het RAD sluit naadloos aan op ons uitvoeringsprogramma.

Welk doel wordt nagestreefd?

De regiogemeenten willen gezamenlijk met woningcorporaties en zorgaanbieders dakloosheid terugdringen vanuit de beweging 'Van Maatschappelijke Opvang naar Wonen Eerst'. Daarom stellen de colleges van alle regiogemeenten het RAD vast.

Met het ondertekenen van een intentieverklaring door gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders in oktober 2025, wordt de gezamenlijke verantwoordelijkheid benadrukt. In onze gemeente stellen we de Tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen Eerst Haarlemmermeer 2025-2026 (tijdelijke urgentieregeling) vast, zodat we een experiment met de systeemaanpak Wonen Eerst kunnen gaan implementeren.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Regionaal Actieplan Dakloosheid

Het RAD zet in op activiteiten om dakloosheid te voorkomen, het verbeteren van de toegang tot MO en de uitstroomregelingen, Wonen Eerst als methodiek en het creëren van structurele en tijdelijke woonoplossingen en woonvariatie, zoals gemengd wonen. Met dit gemeenschappelijke plan van de gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders wordt ook bijgedragen aan leefbare wijken door zorg en ondersteuning van inwoners, het versterken van het samenleven in de buurt.

Tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen Eerst 2025-2026 Haarlemmermeer

De Samenwerkingsovereenkomst Opstapregeling Haarlemmermeer 2023 (7766359) (Opstapregeling) biedt in onze gemeente onder andere aan inwoners in de MO de mogelijkheid uit te stromen naar een zelfstandige woning. De inwoners krijgen een driehoekscontract met een woningcorporatie en een aanbieder van ambulante zorg voor de duur van twee jaar. Na deze periode wordt bij een goed verloop het contract omgezet naar een huurovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Op basis van artikel 2.8.1 en 2.8.2 van de Huisvestingsverordening gemeente Haarlemmermeer 2022 (2022.000004, Huisvestingsverordening), kunnen corporaties en onze gemeente een experiment met woonruimten van corporaties uitvoeren.

Met de tijdelijke urgentieregeling voeren we in onze gemeente van 15 november 2025 tot en met 14 november 2026 een dergelijk experiment uit. We wijzen aan maximaal tien dakloze huishoudens extra snel een woning toe. Het gaat om huishoudens die een Wmo-indicatie voor maatschappelijke opvang hebben. De huishoudens verblijven bij aanmelding maximaal acht weken in de MO. Dit experiment heeft de volgende doelstellingen:

- tien huishoudens die aanspraak maken op, én al dan niet gebruik maken van MO, krijgen zo snel als mogelijk, maar binnen drie maanden, een woning;
- het voorkomen van langdurige opvang en escalatie van problematiek en het oplossen van dakloosheid met snelle, passende, duurzame huisvesting;
- het bijdragen aan een kostenbesparing door uitblijven of het verminderen van opvang;
- de betrokken inwoners zijn tevreden over de aanpak;
- er is een goede samenwerking tussen de deelnemende organisaties;
- er is een goede inbedding van de huishoudens in de wijk.

Het experiment heeft de Opstapregeling als vertrekpunt. Voor de genoemde huishoudens wordt aangesloten bij de toelatingsvoorwaarden en vereisten als omschreven in de Opstapregeling. Denk daarbij aan het accepteren van begeleiding, betalen van de huur en geen overlast veroorzaken. Het streefgetal van deze tien urgenties past binnen de met de woningcorporatie afgesproken cijfers voor de Opstapregeling. Er worden geen extra woningen met voorrang toegewezen, alleen wordt het proces ingekort. Het experiment wordt in september 2026 geëvalueerd op de bovengenoemde doelstellingen en de gevolgen voor de huisvesting van andere woningzoekenden. Op basis van de resultaten van de evaluatie kunnen we ertoe overgaan urgentie op basis van Wonen Eerst op te nemen in de Huisvestingsverordening.

Wat zijn de argumenten?

Uitbreiding woonvariatie en passende voorzieningen

Om zo snel mogelijk zoveel mogelijk mensen in schrijnende situaties van een passende woonplek te kunnen voorzien en dakloosheid te voorkomen, is het belangrijk om ook naar alternatieven te zoeken. Daarbij gaat het om uitbreiding van woonvariatie en passende (woon)voorzieningen voor wie dat nodig is. Het kan naast permanente plekken gaan om tijdelijke zelfstandige of onzelfstandige woonplekken. Het RAD ondersteunt in het realiseren hiervan.

Dakloosheid los je op met woonruimte

Decennialang werd de zorg voor dak- en thuisloze kwetsbare mensen in Nederland voornamelijk geboden volgens het 'woonladdermodel'. Dit houdt in het bieden van MO en ondersteuning van dakloze mensen in veelal grootschalige, groepsgewijze regionale opvanglocaties. In onze regio gaat het dan bijvoorbeeld om de locaties Wilhelminastraat en Velserspoort in Haarlem en de gezinsopvang in Hoofddorp. De praktijk leert dat deze route zorgt voor verblijf in de opvang variërend van één tot vier jaar.

Het langdurig opvangen van dakloze mensen zorgt eerder voor het verergeren, dan het oplossen van problematiek. Dit komt mede door de stressvolle omstandigheden in de opvang en het langdurig ontbreken van perspectief. Ervaringen in Finland en in Nederland bij de gemeenten Utrecht en Den Bosch leren dat mensen er baat bij hebben, om met de nodige begeleiding, sneller toegang tot een stabiel thuis te krijgen. Het experiment met de tijdelijke urgentieregeling maakt dit in onze gemeente mogelijk.

Positieve resultaten Tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen Eerst Haarlem

Uit de tussenevaluatie van het Actieplan Housing First/Wonen Eerst Haarlem komen zeer positieve resultaten naar voren. Tien huishoudens die aanspraak maakten op MO hebben meegedaan aan de systeemaanpak Wonen Eerst. Voor zes huishoudens is verblijf in de opvang volledig voorkomen, voor vier huishoudens was de gemiddelde verblijfsduur in de opvang 120 dagen. Zowel de deelnemende huishoudens als de betrokken organisaties zijn positief over de aanpak. Het gebruik van de opvang wordt voorkomen of verkort terwijl hetzelfde aantal woningen wordt ingezet.

Het terugbrengen van het financieel tekort op de maatschappelijke opvang

Het hierboven beschreven woonladdermodel is ook een zeer kostbaar model. Een plek in de maatschappelijke opvang kost gemiddeld € 40.000 per persoon per jaar. Door Wonen Eerst in te zetten als aanpak kan voor een deel van de doelgroep opvang voorkomen worden. Met de koplopergroep in Haarlem is in onze regio aangetoond dat Wonen Eerst de mogelijkheid biedt om opvangkosten fors terug te dringen. Belangrijke kanttekening is dat deze kosten pas daadwerkelijk bespaard worden, wanneer de plekken afgebouwd worden. Afhankelijk van het soort voorziening of locatie zorgt een geleidelijke afbouw van een opvanglocatie voor grote besparingen, variërend van € 1 miljoen tot € 3 miljoen per jaar. Het versnellen van de uitstroom is een belangrijke maatregel om de huidige groeiende tekorten op het budget voor MO terug te dringen. In het raadsvoorstel Ontwerpkadernota, Begroting, Ontwerpbijdragebesluit en Ontwerpjaarrekening GO BW (12015143) wordt op dit tekort ingegaan.

Wat zijn de kanttekeningen en risico's?*Transformatie vraagt veel van alle partijen*

Zonder verandering in de manier van kijken van inwoners, zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten en woningcorporaties, kan de beweging 'Van Opvang naar Wonen Eerst' niet tot stand komen. Daarom is voor de regionale aanpak dakloosheid, die in twee documenten is uitgewerkt, in de regio een zorgvuldig proces doorlopen. De inspanningen die regiogemeenten, zorgaanbieders en corporaties leveren zijn verwoord in een intentieverklaring, die waar nodig uitwerking krijgt in regelgeving, contracten en (prestatie-)afspraken.

Beschikbaarheid van woonruimte

De transformatie naar Wonen Eerst vraagt niet alleen om een andere manier van kijken, maar ook om beschikbaarheid van woonruimte. De uitbreiding van woonoplossingen en woonvariatie draagt eraan bij dat mensen met verschillende woonbehoeftes passende woonruimte kunnen krijgen. Met het nieuwe woonbeleid in de Omgevingsvisie, het uitvoeringsprogramma Opvang, Wonen en Herstel 2024-2027 en de Opstapregeling wordt hierop ingezet. Voor het experiment met de tijdelijke urgentieregeling is het noodzakelijk dat beschikbaarheid van woningen voor de genoemde doelgroep geborgd is.

3.3 Wat mag het kosten?

Aan de uitvoering van deze nota zijn, naast de beschikbare ambtelijke capaciteit, geen kosten verbonden.

Wat zijn de financiële risico's?

Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van deze nota.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

Het college is verantwoordelijk voor het vaststellen van het RAD en de tijdelijke urgentieregeling. De portefeuillehouder Zorg & Welzijn is binnen het college het eerste aanspreekpunt.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?

De nota zal na besluitvorming ter informatie aan de Participatieraad gestuurd worden. Op basis van artikel 2.8.1 en 2.8.2 van de Huisvestingsverordening is het experiment van de tijdelijke urgentieregeling mogelijk. Het experiment voldoet aan de eisen die gesteld worden in de Huisvestingsverordening. We zullen lokaal en regionaal bekendheid geven aan het RAD, het experiment met de systeemaanpak Wonen Eerst en de ondertekening van de intentieverklaring Wonen Eerst.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad over de voortgang worden geïnformeerd?

In het vierde kwartaal van 2026 zal de raad geïnformeerd worden over de resultaten van de tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen Eerst.

3.7 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?

Voor de transformatie naar Wonen Eerst is de beschikbaarheid van voldoende passende en betaalbare woningen een voorwaarde. Het programma van het Rijk 'Een thuis voor iedereen' heeft tot doel te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen, waaronder dakloze mensen, met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding. We werken met het programma Bouwen en Wonen in de MRA samen met het Rijk, gemeenten en provincies uit de MRA, corporaties en marktpartijen aan deze opgave.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
de secretaris,

Hermineke van Bockxmeer

de burgemeester,

Marianne Schuurmans-Wijdevan

Bijlage(n)

1. Regionale aanpak dakloosheid deel 1 Veranderstrategie Wonen Eerst
2. Regionale aanpak dakloosheid deel 2 Toelichting en achtergrond Wonen eerst
3. Tijdelijke urgentieregeling koplopergroep Wonen eerst Haarlemmermeer 2025-2026
4. Intentieverklaring Wonen Eerst bij het Regionaal Actieplan Dakloosheid